

INFRASTRUCTURA TEHNICĂ LOCALĂ – PRIORITATE ÎN PROGRAMELE DE ASISTENȚĂ COMUNITARĂ

*Diana Alexandru, doctorand Facultatea de Geografie,
Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca*

Abstract. Approaching the issues of a highly necessary objective for the local and regional planning has always represented one of the top priorities of the specialists in establishing a proper strategy of space development. Therefore, local roads infrastructure, as well as water network connections, sewerage and sewage systems were set as some of the ultimate objectives that should be financed by the programme of common assistance of the Romanian rural space. The quantitative repartition of investments in the local infrastructure within the Centre Region of Development constitutes one of the distinct results of this study, the analysis succeeding in revealing the balanced ratio between the financial budget allocated to measure 2.1 of the SAPARD Programme at a national level and the level of absorption of investments at a regional level. The conclusions of this research appear like an interrelation between two separate binomials, one of priorities and necessities that reflect the functionality of the programme and the one synthesised in challenges and results, mainly underlying the efficiency of the programme.

1. Introducere în contextul național al dezvoltării rurale

Temperarea procesului de dezvoltare a României în contextul susținerii financiare tehnice și logistice din partea Uniunii Europene este, la modul general, generată de existența unei slabe infrastructuri de transport la toate nivelele teritoriale. Spațiul geografic sau administrativ, în oricare situație de abordare, reprezintă un complex funcțional determinat de relațiile de funcționare sau de evoluție al componentelor sale. Orice activitate sau proces care are loc la nivelul acestui sistem are nevoie de axe de acces sau de circulație care la rândul lor să creeze canale de dezvoltare, zone de creștere economică sau puncte de sprijin local în teritoriu. Situația reală existentă în cadrul Regiunii de Dezvoltare Centru reflectă obiectiv gradul de dezvoltare a componentelor județene prin cifre statistice caracteristice fiecărui tip de infrastructură.

2. Regiunea de Dezvoltare Centru – situația existentă a infrastructurii

Situația drumurilor comunale la nivelul anului 2000 prezenta cifre diferite a kilometrilor de drum comunal și a tipurilor de îmbrăcămînți în cadrul județelor regiunii de Dezvoltare Centru. Lungimea sectoarelor de îmbrăcămînți prezintă importanță mai ales pentru evidențierea existenței

încă a drumurilor de pământ care devin impracticabile de cele mai multe ori la schimbările climatice. În schimb, nu putem demonstra că sectoarele de drum acoperite cu diferite tipuri de îmbrăcămînți nu se pot prezenta într-o formă avariata și să necesite modernizări. Se remarcă lungimea diferită a rețelei de drumuri comunale în cadrul fiecărui județ și ponderea lungimilor de îmbrăcămînți diferită în fiecare caz, putând astfel să delimităm care dintre aceste unități administrative au fost favorizate indirect de poziția mai bună în ierarhia din punct de vedere al infrastructurii tehnice de drumuri. Privind îndeaproape lungimea drumurilor comunale existente în cadrul județelor componente ale regiunii observăm numărul cel mai ridicat de kilometri prezent în județul Alba cu o valoare de 1130, 290 Km, urmat la distanță apreciabilă de județul Mureș cu o rețea de drumuri comunale cu lungimea de 759, 649 Km, celelalte județe având valori apropiate, deci situându-se la o primă vedere la același nivel de dotare. În schimb, lungimea drumurilor de pământ, care reprezintă aspectul către care ne îndreptăm atenția, evidențiază diferențe reale între județele analizate. Ponderea drumurilor de pământ din totalul lungimilor drumurilor comunale relevă elocvent necesitățile de modernizare din teritoriu și astfel repartizând prioritățile, în urma acestora reieșind județul Covasna ca având cea mai bună situație a drumurilor de pământ cu valoarea de 2, 450 Km dar și cu cea mai redusă lungime a rețelei de drumuri comunale; în același timp situația cea mai precară o prezintă județul Alba cu aproximativ 60% drumuri comunale de pământ din totalul rețelei de drumuri.

Tabel 1. Situația infrastructurii de drumuri comunale în Regiunea de Dezvoltare Centru (2000)

Tip îmbrăcăminte	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Îmbrăcăminte bituminoasă ușoară:	45, 163 Km	35, 724 Km	63, 974 Km	18, 073 Km	89, 004 Km	32, 270 Km
Beton de ciment:	5, 500 Km	1, 725 Km	1, 900 Km	0, 730 Km	0, 847 Km	-
Pavaj	-	0, 723 Km	1, 664 Km	-	1, 832 Km	0, 152 Km
Pietruire	379, 579 Km	201, 819 Km	214, 399 Km	213, 430 Km	569, 593 Km	292, 142 Km
Drum de pământ	700, 048 Km	74, 399 Km	2, 450 Km	120, 661 Km	97, 773 Km	71, 187 Km
Total lungimi drumuri comunale	1130, 290 Km	322, 645 Km	284, 387 Km	352, 894 Km	759, 649 Km	399, 251 Km

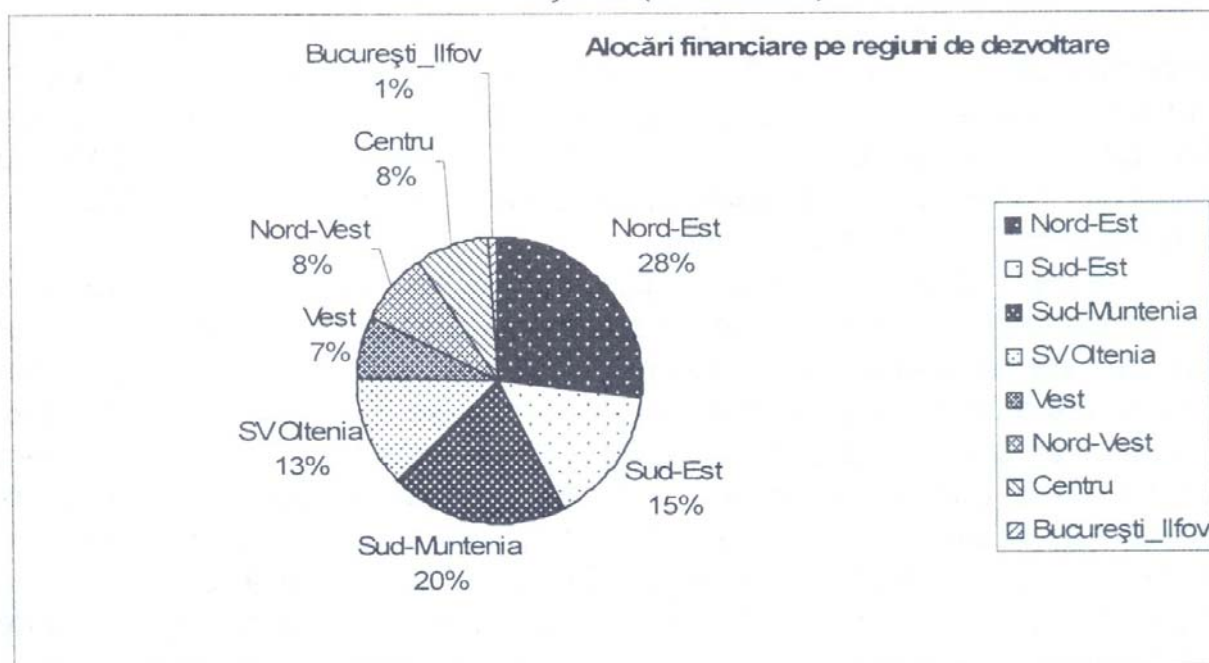
Sursa datelor: Ministerul Transporturilor

3. Proiecte de investiții în infrastructura locală rurală

Interconectivitatea dintre drumurile locale și drumurile județene și naționale reprezintă un aspect hotărâtor al dezvoltării rurale. Problema prioritară a modernizării drumurilor comunale pentru asigurarea circulației mărfurilor și a persoanelor în condiții eficiente și decente este condiționată în mod deosebit de practicabilitatea acestora în condiții de vreme nefavorabilă, situații în care majoritatea drumurilor de pământ devin impracticabile și creează blocaje temporare.

Modernizarea infrastructurii de drumuri constituie unul din obiectivele directe de actualitate în cadrul politicilor de dezvoltare rurală, regională și județeană, fiecare dintre aceste alocând sume importante din bugetele aferente în acest sens. Pe de altă parte, politicile europene au constituit fonduri de finanțare nerambursabilă pentru modernizarea infrastructurii, în prim plan apărând drumurile comunale, drumuri de interes local, drumuri private și nu în ultimul rând rețeaua de apă potabilă și de canalizare a localităților. Programul Sapard a alocat un buget de 557.362.795 Euro, distribuiți pentru o perioadă de 7 ani, buget care a fost utilizat de fiecare dintre regiunile de dezvoltare românești până la epuizare. Distribuția alocărilor financiare s-a realizat în ordinea cererilor și a depunerii proiectelor de investiții de către administrațiile locale. La nivel național, absorbția financiară în cadrul măsurii 2.1 Modernizarea infrastructurii rurale, prezintă valori diferite pentru fiecare regiune de dezvoltare, Regiunea de Dezvoltare Centru reușind astfel să angajeze 8% din totalul bugetului alocat poziționându-se între ultimele poziții în țară, împreună cu regiunile Nord-Vest și Vest. Cele mai mari investiții s-au realizat în cadrul regiunilor Nord-Est și Sud-Muntenia, cu 28% și respectiv 20% din fonduri absorbite. Astfel, în cele ce urmează, se va putea observa gradul de inițiativă al actorilor locali în funcție de necesitățile și posibilitățile fiecăruia reușind să absoarbă cantități financiare diferite și accentuând asupra uneia dintre submăsuri.

Figura 1. Situația absorbției financiare în domeniul infrastructură la nivel național (2002-2006)

Sursa datelor: Ministerul Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale

În ansamblu, conform cifrelor financiare înregistrate Regiunea de Dezvoltare Centru și-a stabilit ca prioritate crearea de noi rețele de

canalizare și stații de epurare, investițiile însumând 19.394.584 Euro, pe locul al doilea ca prioritate situându-se obiectivul modernizarea infrastructurii de drumuri, proiectele de investiții absorbind 17.305.737 Euro, iar proiectele pentru racordarea localităților la rețeaua de apă potabilă angajând un buget de 10.358.750 Euro. Conform numărului de proiecte de investiții contractate în anii 2002 și 2006 regiunea prezintă din nou proporționalitate între obiectivele de modernizare și investiții noi înregistrând un număr de 21 de proiecte pentru modernizarea infrastructurii de drumuri, 20 de proiecte pentru crearea de rețele de canalizare și stații de epurare și un număr de 17 proiecte pentru conectarea localităților la rețeaua de alimentare cu apă potabilă.

Tabel 2. Situația proiectelor contractate și bugetul (euro) alocat infrastructurii în Regiunea de Dezvoltare Centru (2002-2006)

Județ	Drumuri	Nr. pr	Apă potabilă	Nr. pr	Canalizare	Nr. pr	ANIF ¹	Nr. pr
Alba	7084644	8	2302359	3	1981127	2	883564	1
Brașov	0	0	234503	1	0	0	0	0
Covasna	999983	1	1826227	2	1383906	2	1962423	1
Harghita	3520523	4	2263386	6	8488959	9	0	0
Mureș	4702092	6	3732273	5	1895037	2	0	0
Sibiu	998, 492	1	0	0	5645552	6	811162	2

Sursa datelor: Ministerul Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale

Proiectele de investiții pentru modernizarea drumurilor comunale în cadrul județului Alba au cumulat un număr total de 41, 45 km, cele mai active comune care au realizat cele 8 proiecte de investiție pentru modernizarea drumurilor comunale fiind comuna Sohodol, comuna Mogoș, comuna Ciuruleasa, comuna Sălcuia, și comuna Meteș; în plus s-au mai efectuat modernizări de drumuri de interes local în 3 comune care au constat în modernizarea de artere principale de acces în comuna Șibot, în comuna Mihalt și în comuna Unirea.

Județul Brașov nu a participat activ în procesul de modernizare a infrastructurii de drumuri, fapt care denotă ori o situație mai precară a altor aspecte ale infrastructurii și accentuare acestora, ori o derulare mai anevoioasă a procesului de informare și demarare a acțiunilor la nivel local. Situația drumurilor de pământ nu se prezintă realmente critic dar situarea acestui pe o poziție nu tocmai fruntașă privind cel mai mic număr de kilometri de drum nemodernizați, raportându-ne doar la această categorie, ne înclină să considerăm că atenția administrațiilor locale a fost îndreptată în alte direcții de dezvoltare sau că, nu s-au încadrat în condițiile tehnice de eligibilitate cerute de program.

Proiectele de investiții pentru modernizarea drumurilor comunale în județul Covasna au cumulat un număr de 13, 5 km de drum cu

¹ Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare

îmbrăcămintă asfaltică ușoară (DC 17 Boroșneu Mare - Zagon), realizat prin colaborarea a două consilii comunale aparținând comunelor Zagon și Boroșneu Mare. Singurul proiect finanțat pentru modernizarea unui drum comunal prezent la nivelul județului Covasna reflectă un prim caz de asociere a două administrații locale cu un interes comun realizând astfel modernizarea unei lungimi mai mari de drum și reușind să acopere simultan necesitățile a două unități administrative comunale. Trebuie menționat că județul Covasna ocupă cea mai bună poziție în ceea ce privește situația drumurilor de pământ, având un număr de doar 2, 450 Km dintr-un total de 284, 387 Km lungime de drumuri comunale.

Proiectele de investiții pentru modernizarea drumurilor comunale în județul Harghita au totalizat un număr de 28, 84 km în cadrul a 4 proiecte pe raza comunei Feliceni, comuna Mugeni și comuna Șimonești, ultimul proiect fiind de consolidare a drumurilor comunale afectate de inundații de pe teritoriul comunei Feliceni.

În județul Mureș consiliile locale au accesat 6 proiecte de modernizare a drumurilor comunale totalizând un număr de 30, 65 km pe teritoriul comunelor Nadeș, Brîncovenești, Crăciunești, Vârgata, Lunca și Cuci. În cadrul județului Sibiu a fost contractat doar un singur proiect de investiție pentru amenajarea drumurilor de interes local din cadrul comunei Moșna.

Axa prioritară de dezvoltare a infrastructurii fizice rurale s-a concretizat în trei direcții de acțiune care să acopere necesitățile existente la nivelului ruralului românesc. Deși încă nu se poate discuta de o dezvoltare echilibrată sau echivalentă a așezărilor rurale în raport cu așezările urbane totuși necesitatea existenței dotărilor similare constituie un aspect important pentru relansarea socio-economică a spațiului rural. Condițiile amplasării a unor astfel de utilități sunt de multe ori dificile, astfel, tendința administrațiilor locale a fost de a ocoli aceste demersuri. Axa de dezvoltare a infrastructurii tehnice cuprinde însă alte două aspecte importante, dezvoltarea rețelelor de alimentare cu apă potabilă a localităților și crearea de rețele de canalizare și stații de epurare în spațiul rural. În cadrul regiunii de Dezvoltare Centru nu lipsesc proiectele de investiții pentru construirea unor sisteme locale de alimentare cu apă potabilă a localităților, chiar dacă aceste nu sunt racordate la rețeaua județeană.

Județul Alba a înregistrat un număr de 3 proiecte de investiții noi pentru crearea de rețele de alimentare cu apă potabilă ale comunelor Galda de Jos cu toate localitățile aferente, Sântimbru, în satele Sântimbru, Galțiu, Coșlariu, și a localităților comunei Cricău. Județul Brașov a reușit să contracteze un singur proiect acesta fiind de modernizare a unei rețele existente de distribuție a apei potabile în comuna Budila. Județul Covasna a înregistrat un număr de 2 proiecte de investiții noi astfel creând condiții de acces la apa potabilă în două comune: comuna Brăduț în localitățile Brăduț, Filia, Tălișoara și a comunei Cătălina în toate satele componente. Județul

Harghita a înregistrat cel mai mare număr de proiecte de investiții în cadrul acestei submăsurii, astfel 6 comune beneficiind de sisteme noi de racordare la rețeaua de apă potabilă, între care menționăm comuna Vârșag, comuna Mărtiniș, cu satele Mărtiniș, Sânpaul, Petreni și Rareș, comuna Dealu, cu satul Dealu, alimentarea cu apă a satelor Cârța, Ineu, Tomești în comuna Cârța, și nu în ultimul rând lucrările de remediere în urma inundațiilor din luna august 2005 aferente alimentării cu apă a localităților comunei Mărtiniș, în satele Mărtiniș, Sânpaul, Petreni și Rareș. Județul Mureș se situează pe locul al doilea în ceea ce privește numărul de proiecte contractate în acest domeniu, cu un rezultat de 5 lucrări în comunele Rîciu, Chețani în localitățile Chețani și Hădăreni, comuna Apold, comuna Band în satele Band, Mărășești și Valea Rece, comuna Iclânzul cu satele Iclânzul, Mădărășeni, Iclandul Mare și Căpușu de Cîmpie. Județul Sibiu nu a înregistrat nici o investiție nouă în cadrul submăsurii de racordare a localităților la rețeaua de apă potabilă.

În ceea ce privește rețeaua de canalizare a localităților și înființarea de stații de epurare problematica este una stringentă, necesitățile fiind ridicate în vreme ce lucrările de amenajare implică investiții ridicate și care, de cele mai multe ori, nu reușesc să fie acoperite de la bugetul local. Și în cadrul acestei direcții s-au efectuat investiții finanțate de la bugetul alocat prin programul SAPARD. Astfel, județul Alba a înregistrat un număr de 2 proiecte realizând amenajarea a două stații de epurare și rețele de canalizare menajeră care să deservească comunele Ighiu și Vințu de Jos integral, două comune de altfel active pe tot parcursul perioadei de finanțare prin Programul Sapard în diferite alte direcții. Județul Brașov din nou apare pe ultima poziție în ceea ce privește investițiile în infrastructura tehnică neînregistrând nici un proiect în acest sens. Județele Covasna și Mureș, asemenea județului Alba, înregistrează un număr de 2 proiecte fiecare îmbunătățind confortul locuirii comunităților locale din comunele Ghidfalău, în localitățile Ghidfalău și Zoltan, și Sita Buzăului, în localitatea Sita Buzăului, din județul Covasna, prin dotarea cu canalizare și stație de epurare a apelor uzate. Județul Mureș înregistrează o investiție nouă pentru canalizare în sistem centralizat în comuna Sântana de Mureș cu satele aparținătoare Sântana, Curteni, Chinari și Bârdești, și un proiect de extindere a rețelei de canalizare menajeră a localității Cristești din comuna Cristești. Județul Harghita se situează pe poziție frunțașă de această dată, înregistrând un număr de 9 proiecte de investiții noi. Merită menționate două situații de asociere pentru crearea de condiții mai bune ale comunităților locale, cele ale consiliilor locale ale comunelor Corbu și Tulgheș, și cea a comunelor Suseni, Ciumani, Joseni facilitând racordarea la rețeaua de canalizare menajeră a localităților Suseni, Ciumani, Joseni și Borzont. Celelalte proiecte de investiții au fost localizate în comuna Zetea, cu satul Zetea, comuna Brădești, cu localitățile Brădești, Satu Mare și Târnovița, localitățile comunei Lupeni, comuna Frumoasa în localitățile

Frumoasa, Nicoleşti și Bârzava, comuna Voşlobeni, și realizarea de rețele magistrale de canalizare menajeră în localitățile Praid și Corund. Județul Sibiu se situează pe locul al doilea între județele regiunii în ceea ce privește investițiile din cadrul submăsurii canalizare și stații de epurare, cu un număr de 6 proiecte în localitățile Turnu Roșu, Cristian, Orlat, Gura Râului, Slimnic și Șeica Mare.

În urma stabilirii priorităților de lucrări² pentru prevenirea inundațiilor în zonele afectate de calamități s-au efectuat lucrări în cadrul a 4 proiecte gestionate de către Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare, totalizând investiții de 3.657.149 Euro; în județul Alba - amenajarea terenurilor pentru prevenirea inundațiilor și regularizarea scurgerilor de apă de pe versanți în bazinul hidrografic Ampoi, zona Pătrunjeni, oraș Zlatna; în județul Covasna - reabilitarea lucrărilor de apărare în zona Brețcu – Ojdula; și în județul Sibiu două proiecte constând în completarea și extinderea lucrărilor de amenajare a terenurilor în pantă afectate de alunecări, din zona de nord a municipiului Mediaș și reabilitarea lucrărilor de prevenire a inundațiilor și regularizarea scurgerilor pe versanți în bazinul Curciu-Dârloș.

4. Concluzii

Sumele acordate pentru obiectivele propuse în domeniul infrastructurii s-au dovedit insuficiente pentru cererea abundentă de finanțări în directă corelare cu situația reală existentă și pe de altă parte demonstrată de absorbția financiară realizată într-un timp foarte scurt angajându-se astfel întreaga sumă alocată pentru toate sesiunile de proiecte programate pentru întreaga perioadă de asistență financiară. Importanța acestor trei componente în cadrul axei de dezvoltare a infrastructurii rurale este ilustrată și prin contractările realizate de administrațiile locale. Ce mai derivă de aici este atât necesitatea cât și prioritizarea acestui aspect, al infrastructurii de drumuri ca și condiție de bază a dezvoltării locale ulterioare. Dependența acută de investiții realizate numai cu ajutor financiar european sau național, împreună cu gradul de implicare al administrațiilor locale în realitatea rurală au făcut ca diferențierile de atitudine să delimiteze alte câteva coordonate:

- numărul ridicat de proiecte de investiții pentru modernizarea drumurilor

- având în vedere amploarea problematicii în contextul economico-social actual teritorial s-a considerat mai mult decât oportună asistența financiară în perioada de pre-aderare, urmând ca în perioada 2007-2013 procesul de dezvoltare rurală să demareze de la un statut superior altor localități care nu au accesat un astfel de proiect de investiție

² Anexa 4 - Lista proiectelor propuse să fie finanțate în cadrul submăsurii Infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor, Ghidul Solicitantului, Măsura 2.1. Îmbunătățirea infrastructurii rurale, Agenția SAPARD

- inițiativele cu rezultate de succes în extinderea sau înființarea de rețele de canalizare și stații de epurare reprezintă un factor de noutate dar cu posibilități de extindere în viitor

- preferabilitatea administrațiilor locale pentru infrastructura de drumuri în general – fapt dovedit prin sumele contractate net superioare celorlalte două submăsuri, dar în cazul Regiunii de Dezvoltare Centru situația fiind echivalentă cu submăsura rețele de canalizare și stații de epurare

- îmbunătățirea situației drumurilor la nivel județean creează premisa diminuării cel puțin sectoriale a disparităților interjudețene în cadrul unei regiuni și în același timp diminuarea disparităților interregionale la nivel național.

- în același timp crearea unor condiții mai bune de igienă a locuitorilor așezărilor rurale reprezintă un prim pas în conștientizarea beneficiilor aduse de dotările specifice urbanului și adaptate ruralului unui standard viață ridicat și crearea oportunităților pentru dezvoltarea altor activități economice funcționale numai în condiții de acces nemijlocit la rețelele de apă potabilă și canalizare și la drumuri conectate la rețeaua de drumuri județene și naționale.

Concluzionând studiul concretizat în jurul unei realități teritoriale prezente în oricare zonă a României dar detaliată în cadrul Regiunii de Dezvoltare Centru, încercăm să redăm rezultate clare ale acțiunilor efectuate de către administrațiile locale, care, cumulat, formulează un grad de specificitate între celelalte regiuni de dezvoltare dar și o individualitate a județului între celelalte județe componente. De remarcat este evoluția județului Harghita care demarează decisiv procesul de dezvoltare a infrastructurii reușind să asimileze 14.272.870 Euro, situându-se astfel pe primul loc în activitatea de modernizare și investiții noi în cadrul regiunii. Acesta este urmat îndeaproape de județele Alba și Mureș, fiecare cu 12.251.695 euro și respectiv 10.329.404 euro. Ultima poziție, privind gradul de implicare a autorităților locale în îmbunătățirea condițiilor de viață ale locuitorilor dar și pentru facilitarea investițiilor în domenii economice diverse aducătoare de venituri alternative, este ocupată de județul Brașov cu investiții însumând doar 234503 Euro. Programul SAPARD, care a facilitat asistența financiară planificată pentru o perioadă de 7 ani, s-a dovedit a fi eficient dar insuficient. Absorbția financiară într-un timp foarte scurt a bugetului alocat, ultimele contractări realizându-se în anul 2002, denotă impactul puternic creat asupra comunităților locale, necesitățile ridicate prezente în spațiul rural, dar și insuficiența financiară pentru acoperirea tuturor cererilor de finanțare. O redistribuire a fondurilor pe viitor poate reprezenta o posibilitate pertinentă, dar probabil inechitabilă față de celelalte aspecte ale dezvoltării socio-economice rurale.

Bibliografie

- *** *HG Nr. 540/2000 privind aprobarea încadrării în categorii funcționale a drumurilor publice și a drumurilor de utilitate privată deschise circulației publice, în M. Of. Anul XII, Nr. 338 bis*
- *** *Ghidul solicitantului, Măsura 2.1, Agenția Sapard, <http://www.sapard.ro/modules/freecontent/index.php?id=4>*
- *** *Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, București, iunie 2007*